

УДК 327.8.141.7

Поддубей Єлизавета Вадимівна

*магістрант кафедри філології та видавничої справи
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського*

Поддубей Елизавета Вадимовна

*магистрант кафедры филологии и издательского дела
Кременчугского национального университета
имени Михаила Остроградского*

Poddubei Yelyzaveta

*Graduate Student of the Philology Department
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University*

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ ЯК ФЕНОМЕН ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ВОЙНЫ КАК ФЕНОМЕН ИНФОРМАЦИОННОГО СООБЩЕСТВА

INFORMATION WAR AS PHENOMENON OF INFORMATION SOCIETY

***Анотація.** Стаття присвячена аналітичному огляду трактувань поняття інформаційної війни у зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. Подано різні погляди на розуміння аналізованого терміну з позиції інформаційного суспільства та з урахуванням цілей, засобів та наслідків інформаційної війни.*

***Ключові слова:** збройний конфлікт, інформаційні технології, суспільство, інформація.*

Аннотация. *Статья посвящена аналитическому обзору толкования понятия информационной войны, приводимой в зарубежной и отечественной научной литературе. Рассматриваются различные подходы к пониманию анализированного термина с позиции информационного сообщества, с учетом целей ведения, способов и последствий информационной войны.*

Ключевые слова: *вооруженный конфликт, информационные технологии, сообщество, информация.*

Summary. *The article is devoted to analytical review of the concept of information war, to the ways of the concept understanding and interpretation in foreign and national scientific literature. The different views on how to understand the term of information war are mentioned. The interpretation of the term analyzed is made taking into consideration the scope of the information war, its means and consequences.*

Key words: *military engagement, information technologies, society, information.*

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується всебічним впливом інформаційних і телекомунікаційних технологій, що зумовлює трансформаційні процеси у будь-якій сфері людського життя, оскільки інформація по праву вважається всеохоплюючим ресурсом, здатним чинити вплив на ефективність управління в усіх сферах суспільних відносин. Не залишилася осторонь і сфера збройних конфліктів. На жаль, сьогодні інформація використовується не лише у мирних цілях: в інформаційному просторі ведуться інформаційні війни.

В умовах інформаційного суспільства війна почала активно застосовувати інформацію як зброю. Сьогодні спостерігається чергова «гонка озброєння», але вже інформаційного, а тому класичне визначення

війни зазнає змін і традиційне бачення війни є застарілим і не відповідає вимогам часу [8]. Відтак, зараз спостерігається формування нового бачення війни, що було підказане новим інструментарієм – інформаційним [2, с. 21].

Інформація в умовах війн сучасного світу відіграє провідну роль. Будь-які сутички стають відомими широкому загалу завдяки роботі журналістів безпосередньо у зонах конфліктів. Водночас, воєнні й військові журналісти перетворюються на чи не основну зброю конфліктуючих сторін, адже таким чином можна підняти бойовий дух або деморалізувати опонента. До того ж без активної роботи журналістів будь яка війна залишилась би таємницею.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у контексті збройних конфліктів породжує низку понять, таких як «кібервійна», «мережева війна», «інформаційна війна» та ін., що спонукає до створення типології видів війн, які відбуваються у сучасному інформаційному просторі, оскільки існує думка, що поняття «інформаційна війна» має настільки широке тлумачення, що охоплює й кібервійну, й мережеву війну, й психологічну, й ідеологічну [11]. Метою цієї статті є аналіз поняття «інформаційна війна» з урахуванням особливостей розвитку сучасного інформаційного суспільства.

Вивчення інформаційної війни знайшло відображення в дослідженнях провідних аналітиків різних країн, таких як Г. Афанасьєва, З. Бжезинський, І. Завадський, В. Кноріг, Л. Козер, П. Лайнбарґден, Г. Ласвель, В. Разуваєв, І. Панарін, С. Расторгуєв, Г. Тульчинський, та ін. Питанню інформаційних війн у політиці присвячені наукові розвідки таких українських дослідників як Г. Карпенко, Я. Короход, В. Ліпкан, В. Остроухов, Г. Почепцов, та інші.

Термін «інформаційна війна» було введено у науковий обіг ученим-фізиком Томасом Роном у публікації «Системи зброї й інформаційна

війна», у 1976 р. [3, с. 45] на тлі протистояння соціалістичного і капіталістичного таборів. Учений стверджував, що інформаційна раструктура є ключовим аспектом американської економіки. Водночас, він першим науково обґрунтував, що саме інформація є найслабшою ланкою політичного й воєнного ладу будь-якої держави [4, с. 308].

Пізніше зарубіжними ученими й дослідниками робилися численні спроби розробки визначення поняття інформаційної війни з урахуванням її мети і завдань. Так, М. Лібікі запропонував лаконічне та ємке формулювання аналізованого терміну, декларуючи, що «інформаційною війною є використання інформації для атаки на інформацію» [10, с. 20]. Його трактування можна розглядати як продовження американського військового погляду на завдання інформаційної війни – досягнення інформаційних переваг над супротивником [2, с. 23].

Суголосну думку знаходимо у науковій розвідці «Інформаційна війна» авторства Дж. Стейна, який слідом за М. Лібікі наголошував, що «ціллю інформаційної війни є людський розум, передусім той, який зосереджений на прийнятті рішень війни і миру, а також той, що приймає ключові рішення щодо того, де, коли і як застосувати потенціал і можливості, наявні у стратегічних структурах» [9].

У вітчизняному науковому дискурсі також робляться спроби формулювання визначення поняття інформаційної війни. Найбільш ємним, на наш погляд, є тлумачення, запропоноване Г. Почепцовим, який розглядає це поняття як комунікативну технологію впливу на масову свідомість з короткочасними і довготривалими цілями, спрямованими на внесення змін у когнітивну структуру для отримання відповідних змін у поведінковій структурі [7, с. 9].

Істотним доповненням до наведеного трактування в частині цілей та засобів інформаційної війни є розуміння цього терміну як «комплекс цілеспрямованих дій, що використовуються задля досягнення

інформаційної переваги шляхом нанесення збитків інформації, інформаційним процесам та системам супротивника при одночасному захисті власної інформації, інформаційних процесів та систем» [6].

Активного застосування термін «інформаційна війна» набув у засобах масової інформації з початку 1990 років для висвітлення подій військових конфліктів, в ході яких інформаційні технології почали використовуватись у якості своєрідної зброї. Сутність інформаційної війни вбачається в управлінні інформацією з метою набуття конкурентоспроможної переваги над супротивником, послаблення його моральних і матеріальних сил. Часто інформаційна війна ведеться в комплексі з кібер- та психологічною війнами з метою ширшого охоплення цілей, із залученням радіоелектронної боротьби та мережевих технологій. Вона передбачає заходи пропагандистського впливу на свідомість людини в ідеологічній та емоційній галузях [2, с. 25].

Основним засобом ведення інформаційної війни вважається інформаційна зброя. Ми цілком згодні, що, хоча така зброя не призводить безпосередньо до кровопролиття і руйнувань, під час її застосування немає фізичних жертв [1], водночас, руйнації, яких завдають інформаційні війни в суспільній психології та психології особистості, за масштабами і за значенням цілком співвимірні, а часом і перевищують наслідки збройних конфліктів [5]. Було помічено, що переважна більшість усіх збройних конфліктів останніх десятиліть відрізнялася ефективним використанням методів та засобів інформаційної боротьби, які здатні призвести до таких трагічних наслідків, як зміна суспільного ладу та політичного устрою; розпад держави; втрата армії; розвал економічної системи в країні; страта національної ідеї та духовних цінностей; загибель людей тощо [8].

Отже, інформаційна війна – це явище нового покоління, яке існує в умовах інформаційного суспільства. В ході такої війни інформація використовується усіма сторонами конфлікту як зброя шляхом особливого

її структурування та подання цільовій аудиторії з метою спричинення певних змін поведінкового характеру. Оскільки ця війна ведеться в інформаційному просторі, у науковому дискурсі існують і паралельно вживаються такі її поняття, як кібервійна та мережева війна, аналіз тлумачення яких планується у подальших наукових розвідках.

Література

1. Бабенко Ю. Інформаційна війна – зброя масового знищення. URL: http://www.pravda.com.ua/rus/articles/2006/04/20/4399050/view_print (дата звернення: 03.05.2022).
2. Війни інформаційної епохи: міждисциплінарний дискурс: монографія / за ред. В.А. Кротюка. Харків: ФОП Федорко М. Ю., 2021. 558 с.
3. Гриняев С. Концепция ведения информационной войны в некоторых странах мира. URL: http://www.soldiering.ru/psychology/conception_psywar.php (дата звернення: 10.05.2022).
4. Карпинская А.А. «Информационные войны» в современном мире: к постановке проблемы. Современные научные исследования и разработки. 2017. № 2.
5. Малик Я. Інформаційна війна і Україна. Демократичне врядування. 2015. Вип. 15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2015_15_3 (дата звернення: 20.05.2022)
6. Петрик В. М. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю; ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій. К. : Росава, 2006. 208 с.
7. Почепцов Г. Г. Информационные войны. М., 2000. С. 9.
8. Сасин Г. В. Інформаційна війна: сутність, засоби реалізації, результати та можливості протидії (на прикладі російської експансії в

український

простір).

URL:

<https://core.ac.uk/download/pdf/268616704.pdf>

9. George J. Stein. Information War – Cyberwar – Netwar. URL:

<http://www.airpower.au.af.mil/airchronicles/>

10. Libicki M.C. What is information Warfare? Washington, 1995.

11. Ron T. Weapon Systems and Information War. Seattle, WA.